

ЕТНИЧКАТА Т НА МАКЕДО ВОДИ КОН Г

Списокот на закони кои ќе се носат со Бадентеров принцип ќе мора да кореспондира со областите кои се наведени во уставниот амандман (10), односно културата, употребата на јазиците, образованието, личните документи и употребата на симболите. Ниту еден закон кој регулира прашања надвор од овие области не може да биде предмет на договор. Доколку списокот не се најде во содржината на ниту еден официјален документ, неговата судбина би била слична на монетата за постојано поткусурување, а ефектот од договарањето крајно сомнителен.

Голема опасност од начелото на малцинско вето, односно од изборот на Влада на РМ со употреба на Бадентеров принцип, е дека тоа води кон тиранија на малцинствата врз мнозинството граѓани, која може да го доведе во прашање опстанокот на политичкиот систем и на државата во целина.

ИМА ЛИ ЛОГИКА БАРАЊЕТО ПЕНЗИИ ЗА ОНИЕ КОИ ПУКАА ВО МАКЕДОНИЈА?

Пишува: Жаклина МИТЕВСКА

Список на закони кои треба да се носат со Бадентер, избор на Влада со Бадентер, ревидирање на Комитетот за односи меѓу заедниците, статус на борците на ОНА (пензии), употреба на албанскиот јазик....

Ова се барањата кои веќе подолго време ги преферира Демократската унија за интеграција, од чие исполнување зависи и нејзиното враќање во законодавниот дом.

Но, тоа не се единствените барања кои ги поставуваат Албанците во оваа држава. Напротив, нивните барања се

во континуитет. Албанската етничка заедница, како што всушност се нарекува со променетиот Устав од 2001 година, демонстрира континуирано незадоволство од расположливиот корпус на права и слободи и од сопствениот статус и положба во македонскиот систем од неговото создавање па сè до денес. Во изминатиот период македонските граѓани беа и сè уште се сведоци на вербален, а во поново време и на вооружен притисок од страна на ова малцинство, односно на неговиот најекстреман дел, врз РМ како држава, но и врз сите останати граѓани кои живеат во неа. Тоа го прават со една цел - народот постојано да се држи под тензија, а во име на таа максимално дестабилизирачка состојба, да се турка заедничката албанска парола-проширување на корпусот на права и слободи на албанскиот етницитет во сите сфери на општествениот живот.

Но, вината за ваквата албанска стратегија ќе треба да ја бараме во нашата слабост и во нашето подлегнување на нивните уцени. Не знаеме како или, пак, не сакаме да им се спротивставиме?

ПРОМЕНА НА КАРАКТЕРОТ НА ДРЖАВАТА

Всушност, уште со усвојувањето на уставните амандмани во 2001 година суштински се промени карактерот на Република Македонија како држава, преку правно и политичко легализирање на етничките заедници како нејзин државотворен и конститутивен фактор. На овој начин, како што велат и експертите, се направи теоретски и практичен уставен преседан, со кој етничкото се подигна на државно ниво на сметка на општественото. Опасниот тренд на транс-

РАНСФОРМАЦИЈА НСКАТА НАЦИЈА РАЃАНСКА ВОЈНА

Експертите предупредуваат дека македонската држава не смее да дозволи описот на нејзината нација да биде идентичен само со мозаикот на етничките заедници кои живеат во неа, бидејќи овие две категории не само што имаат различно суштинско значење, туку и различна хиерархиска вредност.

формирање на процесот на изградба на македонската нација во етнички проект веќе е почнат, потенцираат експертите и дополнуваат дека не може, а да не се констатира дека секаде каде што се појавиле вакви ретроградни процеси, кои го нарушуваат нормалниот развој на државата, не завршиле со успех. Напротив, секаде донеле раст на сецесионизмот како чувство на една, а потоа и на друга етничка заедница или група, немир и граѓанска војна.

"Ќе се прашате зошто тоа е така? - посочува д-ц д-р Тања Каракамишева и одговора - Одговорот е едноставен. Природата ќе ве казни секогаш кога ќе се обидете да им пркосите на природните законитости, доколку се надмудрувате со неа дека можете да чекорите спротивно од гравитационите закони, или дека имате сила да го поместите планетарниот систем. И во општеството постојат слични законитости, кои можеби не се толку строги и прецизни како природните, но сепак имаат потврдена логика и редослед, кои едноставно мораат да се почитуваат. Ако општествените норми ја лоцирале етничката група во општествената сфера по природата на нејзината законитост, таа мора таму и да остане. Секое нејзино неприродно општествено поместување ќе значи кршење на општествениот поредок и доведување на состојбите во пат позиција".

За разлика од Албанците, без оглед дали се на власт или во опозиција, кои имаат добро разработена стратегија за реализација на своите идеи, македонските партии немаат чувство за наци-

јата, немаат стратегија. Тие постојано меѓусебно се обвинуваат за состојбите во државата, наместо да се обединат кога е во прашање опстанокот на Македонците, и како последица на немањето чувство за националност, полека ги губиме и нацијата и државата.

Затоа експертите предупредуваат дека македонската држава не смее да дозволи описот на нејзината нација да биде идентичен само со мозаикот на етничките заедници кои живеат во неа, бидејќи овие две категории не само што имаат различно суштинско значење, туку и различна хиерархиска вредност. Нацијата, како што објаснува Каракамишева, се гради од разликите кои постојат меѓу одделни етнички групи, додека етничките групи се формираат поради сличностите кои постојат меѓу граѓаните во општеството. Нацијата секогаш е супра-етничка или не-етничка заедница. Секаде во светот, без исклучок, мултикултурните држави го градат принципот на национално самоопределување по две линии: првата, која значи наметнување на мнозинската група и нејзините културни вредности над малцинските, но со загарантирано право на малцинствата за почитување и за

остварување на нивните утврдени привилегии, како резултат на веќе прифатениот принцип на национална самоопределеност, или втората линија, која ги оправдува малцинските групи во нивната битка за автономија, битка која, како по некое непишано правило, од културна речиси секогаш по насилен пат се трансформира во територијална.

ЌЕ ИМА ЛИ НОВ ДОГОВОР?

На уцените им нема крај.

"Без да се реши статусот на ветераните на ОНА, ДУИ нема да се врати во Собранието".

Вакво нешто од Липково му порача лидерот на ДУИ, Али Ахмети, на премиерот Никола Груевски, при одбележувањето на "нивниот" ден на борците на ОНА. Премиерот, пак, е дециден дека нема да се носи закон за ветераните на ОНА.

"Ако тоа е услов, значи дека ДУИ долго нема да се врати во Собранието", изјави Груевски.

Иако некогашниот лидер на ОНА, полагајќи цвеќе на гробовите на заги-

**До
Никола Груевски,
претседател на Влада на Република Македонија**

**Господине Груевски,
Истражував и се консултирав со врвни јуристи во меѓународните тела. Не прочитав во ниту еден документ потпишан од страна на Република Македонија во Обединетите нации, во меѓународните конвенции, мултилатералните и билатералните договори, кои ја обврзуваат Република Македонија да спроведува во дело некоја клаузула Бадентерово мнозинство, или едноставно - малцинството да управува со мнозинството. Па, дали такво нешто постои на друго место во светот? Зошто? Зошто тоа токму во мојата татковина?**

**Срдечно Ваш
Владо Ралев**

Република Македонија не е држава на малцински групи кои се слични по демографска големина, па тоа да ја принуди да прифаќа инструменти кои ќе обезбедат консензуални политички потези. Значи, РМ не е ниту Белгија, ниту Холандија, ниту Швајцарија каде што постои приближна рамнотежа меѓу различните сегменти а, исто така, е остварен и вториот неопходен услов за реализирање на овој модел на демократија - постојат најмалку три различни сегменти.

БЕЗ ЗАКОН ЗА ОНА НЕМА ВРАЌАЊЕ ВО СОБРАНИЕТО, ДУИ УЦЕНУВА, А ПРЕГОВОРИТЕ ТАПКААТ ВО МЕСТО

натите во конфликтот од 2001 година, повтори дека "борците се жртвувале за слободата на својата земја и на својот народ, за да може идните генерации да живеат безбедно и да ги уживаат сите права кои му следуваат на еден народ", по сè изгледа заборава дека тие бараат пензии од државата против која војуваа. Во ВМРО-ДПМНЕ велат дека тоа прашање може да се уреди со социјален пакет и се двоумат дали има потреба од закон за јазиците, а меѓународниот фактор порачува - дијалогот да се води во законодавниот дом.

Како и да е, дијалогот е закочен а преговорите меѓу двете партии запнаа бидејќи не се договорија дали четирите барања од агендата на ДУИ ќе одат во пакет. ДУИ инсистира Ахмети и Груевски да потпишат документ со кој, освен списокот на закони кои ќе се гласаат според Бадентер и рекомпонирање на Комитетот за меѓуетнички односи, ВМРО-ДПМНЕ ќе се обврзе со рокови да го реши и статусот на припадниците на ОНА и да донесе закон за употреба на јазиците. Неодамна, и холандскиот европратеник Ерик Мејер од Здружената левица, пред Европскиот парламент поднесе Предлог-резолуција во која препорача Македонија што поскоро да почне преговори за членство во ЕУ, но и дека мора да се постигне договор "меѓу претставниците на двете лингвистички групи во земјата за употребата на јазикот, владиниот модел и за законодавниот процес". Иако не децидно, ова е прв документ во кој како "спорен" се спомнува моделот за формирање на македонската Влада.

Последните препораки од Брисел, според Тања Каракамишева, личат на "препораките од Лунд", кои се насочени кон градење делиберативен или т.н. советодавен модел на демократија во држави со повеќејазични или повеќеетнички групи.

ЗЛОУПОТРЕБА

Често пати, повикувајќи се на Рамковниот договор, албанската заедница го стави Бадентер и таму каде што не му е местото. Експертите велат дека во овој Договор нема ниту трага од изборот на влада според Бадентеровиот принцип. Тие посочуваат дека малцинствата можат да партиципираат во власта, но не и да одлучуваат како ќе се формира влада. Стручњаците за оваа проблематика велат дека од целиот корпус барања, кои ДУИ ги поставува како клучни за продолжување на дијалогот со власта, составувањето список на закони кои треба да се носат со Бадентеров принцип има разумна основа и може да се стави на маса како прашање кое заслужува внимание. Дотолку повеќе што и самиот Устав, во амандманот 10, ја утврдува рамката на областите и следствено на тоа законите кои треба да се носат со овој принцип. Значи, списокот закони мора да кореспондира со областите кои се наведени во уставниот амандман, односно културата, употребата на јазиците, образованието, личните документи и употребата на симболите. Ниту еден закон кој регулира прашања надвор од овие области не може да биде предмет на договор. Во оваа насока, потенцираат експертите, важно е: прво, списокот да содржи закони кои исклучително им припаѓаат на овие пет области; второ, во ниту еден момент да не се дозволи проширување на уставната рамка; и трето, тој список да биде составен дел од новиот Деловник на Собранието на РМ, со цел нејзино институционално затворање. На тој начин, ова прашање ќе може да се смета за сериозно разгледано и заокружено. Доколку списокот не се најде во содржината на ниту еден официјален документ, неговата судбина би била слична на монетата за постојано поткусурување, а ефектот од договарањето крајно сомнителен.

Што се однесува до барањето за избор на влада со Бадентер, Каракамишева вели дека овој инструмент тесно се поврзува со директната примена на консензуалната (консоцијалната) демократија како модел за демократско уредување на односите меѓу граѓаните во државата и меѓу самите политички институции на власта. Правото на вето за избор на влада од страна на ДУИ е синоним на барањето за избор на влада со Бадентеров принцип. Во услови кога во една држава, како што е Р Македонија, има мнозинско население, од една страна, и повеќе малцински групи, од друга страна, невозможно е да се прифатат консоцијалната демократија како модел на демократија и правото на вето на малцинствата, особено при креирањето на институциите на системот. Република Македонија не е држава на малцински групи кои се слични по демографска големина, па тоа да ја принуди да прифаќа инструменти кои ќе обезбедат консензуални политички потези. Значи, РМ не е ниту Белгија, ниту Холандија, ниту Швајцарија каде што постои приближна рамнотежа меѓу различните сегменти а, исто така, е остварен и вториот неопходен услов за реализирање на овој модел на демократија - постојат најмалку три различни сегменти. Овие два кумулативни елементи значат дека сите сегменти се малцинство. Оттука, може да се заклучи дека РМ нема никакви предуслови да применува инструменти на демократија, која не може ниту теоретски ниту практично да се реализира во нејзиниот систем. Голема опасност од начелото на малцинското вето, односно од изборот на влада на РМ со употреба на Бадентеров принцип, е дека тоа води кон тиранија на малцинствата врз мнозинството граѓани, која може да го доведе во прашање опстанокот на политичкиот систем и на државата во целина.

Неофицијално, ДУИ отстапиле од барањето владата да се избира според Бадентер.